

بررسی شیوع آلودگی به انگل های خارجی طیور بومی شهرستان رودسر در سال ۱۳۹۵

جعفر حسین زاده مرزناکی^{۱*}، عبدالهانی شجاعی^۲

(تاریخ ارسال ۱۳۹۶/۴/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۶/۱)

چکیده:

یکی از مشکلات عمده در پرورش طیور بومی که سبب خساراتی نیز می شود، مسئله آلودگی به انگل های خارجی است. علت آن پایین بودن سطح بهداشت در روش نگهداری، جمعیت بالای روستا نشینان در ایران و اینکه به صورت سنتی اقدام به نگهداری و پرورش ماکیان می نمایند. لذا شناسایی عوامل بیماریزا در این دسته از طیور مهم بوده و به مبارزه و پیشگیری از بیماری های آنها کمک می کند. این مطالعه با هدف بررسی آلودگی به انگل های خارجی در طیور بومی شهرستان رودسر انجام گرفت. بدین منظور بدن ۹۰ قطعه پرند به دقت مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع ۶۰ قطعه (۶۶٪) آلودگی به انگل های خارجی را نشان دادند. انگل های جدا شده شامل: منوپون گالینه (۳۸٪)، منوکانتوس استرامینتوس (۲۲٪)، گونیودس دیسیمیلیس (۳۱٪) و آرگاس پرسیکوس (۸٪) بودند. نهایتاً در این بررسی مشخص شد که آلودگی به انگل های خارجی در بین طیور بومی شهرستان رودسر نسبتاً شایع است. پیشنهاد می گردد آموزش های لازم به روستاییان و دامپزشکان در خصوص انجام درمان های دوره ای ضد انگلی ارائه شود.

واژگان کلیدی: طیور بومی، انگل های خارجی، شهرستان رودسر

۱- عضو باشگاه پژوهشگران جوان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل

۲- دانش آموخته دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل

مقدمه:

در مدت ۵ ماه از بهمن ۱۳۹۵ تا خرداد ۱۳۹۶ بصورت کاملاً تصادفی ۹۰ قطعه از طیور بومی، شهرستان رودسر از لحاظ آلودگی به انگل های خارجی مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا پرندگان ذبح شده و لاشه آن ها به کیسه های پلاستیکی حاوی اتر به مدت ۲ ساعت انتقال یافت. سپس لاشه هر پرنده به طور جداگانه به منظور بررسی انگل شناسی تشریح شد. بدین صورت که تمام سطح بدن، پوست و پرها بطور کامل با ذره بین مورد بررسی قرار گرفت. نمونه های جدا شده به داخل ظروف پلاستیکی حاوی الکل ۷۰٪ منتقل شد. به منظور شناسایی انگل ها به صورت جداگانه از تک تک نمونه ها لام تهیه شده و با استفاده از میکروسکوپ نوری و کلیدهای تشخیصی معتبر (Yamaguti and Walker) گونه های انگل تشخیص داده می شد.

نتایج:

در مجموع از ۹۰ پرنده (۷۰ مرغ و ۲۰ خروس) مورد بررسی ۶۰ پرنده (۶۶٪) دارای آلودگی و ۳۰ پرنده (۴۴٪) فاقد آلودگی بودند. سن طیور بومی بین ۱ تا ۲ سال بوده است. از موارد آلوده شپش های منوپون گالینه، منوکانتوس استرامینئوس، گونیودس دیسیمیلیس و کنه آرگاس پرسیکوس جدا گردید. (جدول ۱)

با وجود پیشرفت روز افزون صنعت پرورش طیور، بهداشت و پرورش ماکیان بومی نیز واجد اهمیت ویژه و جداگانه ای می باشد و خصوصاً برای اینکه ماکیان بومی یکی از منابع مهم تغذیه ای در کشور به شمار می آید. با توجه به اینکه بیش از نصف جمعیت ایران روستانشین می باشد و به صورت سنتی اقدام به نگهداری و پرورش ماکیان می نمایند و حتی برخی از افراد شهرنشین نیز مبادرت به این کار دارند، لذا شناسایی عوامل بیماریزا در این دسته از طیور مهم بوده و به مبارزه و پیشگیری از بیماری های آئی کمک می نماید (۱، ۲، ۳، ۴، ۵).

انگل های خارجی که در ماکیان بومی مشاهده می شوند از راسته های مختلف بند پایان مانند کک ها، شپش ها، ساس ها، کنه ها و جرب ها و غیره می باشند و با ایجاد آزار و اذیت، تحریک، خارش و کم خونی و بیقراری، عوارض خود را به صورت کاهش ضریب تبدیل، کاهش وزن، کاهش تولید گوشت و تخم مرغ به ماکیان تحمیل می نمایند (۱، ۲، ۳، ۴، ۵). این تحقیق به علت عدم وجود سابقه بررسی و شناسایی گونه های انگل خارجی ماکیان بومی در منطقه مورد مطالعه، در رابطه با طیور بومی شهرستان رودسر انجام گرفت.

مواد و روش کار:

جدول ۱- فراوانی و شیوع گونه های انگل خارجی جدا شده از طیور بومی شهرستان رودسر

گونه انگل	تعداد نمونه	شیوع (درصد)
منوپون گالینه	۳۵	۳۸
منوکانتوس استرامینئوس	۲۰	۲۲
گونیودس دیسیمیلیس	۲۸	۳۱
آرگاس پرسیکوس	۸	۸

بحث:

بسته و دور از شرایط مناسب بهداشتی صورت می گیرد و بنابراین میزان آلودگی گله کوچک طیور بومی به انگل ها بخصوص انگل خارجی زیاد است. لذا به عنوان یک نتیجه کلی می توان بیان کرد طیور بومی در منطقه شهرستان رودسر آلوده به شپش و کنه می باشند که جهت کنترل این آلودگی لازم است راهکارهای لازم اعمال شود.

مطالعه اخیر نشان می دهد طیور بومی شهرستان رودسر آلوده به انگل های خارجی منوپون گالینه، منوکانتوس استرامینئوس، گونیودس دیسیمیلیس و کنه آرگاس پرسیکوس می باشند. در مطالعه ای که بر روی ماکیان بومی شهرستان تبریز توسط هاشم زاده و همکاران در سال ۱۳۸۴ صورت گرفت، شپش هایکوکلوگاستر هتروگرافوس، منوپون گالینه، گونیودس دیسیمیلیس، لیپوروس کاپونیس و کنه سانان آرگاس پرسیکوس و کنمیدوکوپتس موتانس جدا گردید (۷). در مطالعه دیگری که توسط ابراهیمی بر روی طیور بومی شهرستان نجف آباد در سال ۱۳۸۸ صورت گرفت، شپش های منوکانتوس استرامینئوس و منوپون گالینه جدا گردید (۱). در مطالعه زکیان و همکاران که بر روی ماکیان بومی استان لرستان صورت گرفت منوپون گالینه، کوگلو توگاستر هتراگرافوس و آرگاس پرسیکوس جدا گردید (۶). همانگونه که ملاحظه می شود نتایج بررسی های ذکر شده از لحاظ آنکه آلودگی انگل های خارجی در طیور بومی بیشتر مربوط به شپش ها می باشد که با نتایج حاصل از این بررسی همخوانی دارد.

انگل های خارجی موجب صدمه به پر و بال پرنده می شوند و با تحریک و ایجاد ضایعه در پوست سبب کاهش عملکرد تغذیه ای در طیور بالغ و تاثیر منفی بر رشد جوجه ها می شوند. در نتیجه موجب کاهش میزان و ارزش پروتئین در دسترس انسان می گردند. پرورش طیور بومی در ایران به صورت سنتی و اغلب در سیستم های باز و یا

منابع:

- 1-Banani, M., Moazeni, G. 1999. Review of the scientific aspect of poultry disease, Aeeze press, pp: 51.
- 2-Bozorgmehri, M.H, Shojadoost, B., Akbari, A.R., Kalidari, Gh.A. And Sheikhi, N. 1994. Avian disease manual, Economical organization of Kowsar press, pp: 231-234.
- 3-Ebrahimi, M. 2012. Prevalence of ectoparasites in native poultry in Najaf Abad City. Journal of Veterinary Medicine, 14: 17-20.

4-Haddadzadeh, H., Khazraenia, P. 2009. Arthropods of Humans and Domestic Animals, University of Tehran press, pp: 160-190.

5-Hashemzadehfarhang, H., Namdarian, M.R., Shirazi, Sh., and Shahbazi, P. 2008. Survey of ectoparasites in native poultry of Tabriz city. Iranian Vet. 4: 97-100

6-Tavassoli, M. 2002. Diagnostic Parasitology of Veterinary, Urmia university press, pp: 370-400.

7-Zakian, N., Nayebzadeh, H., Dezfoulian, O. 2014. Parasitic infections of local chickens from Lorestan Province. Veterinary Journal, 109: 18-20